

Povestea unei vieți

De **Stefan Kecskemeti**

Capitolul XV

Medic neuropsihiatru la Păclișa

Țara Hațegului

Vrăjitori și proroci

Datini din strămoși: Nedeie și căsătoria de probă

Săteni și venetici

Neuropsihiatrie în condiții de pionierat

Medic neuropsihiatru la Păclișa

La repartizare prin teleconferință se pare că a bătut ceasul destinului. Aflasem de la profesorul Roșu, clujean de origine aciuiat temporar la Timișoara, că un entuziast neurolog din Cluj, trebuind să părăsească acel oraș a acceptat să deschidă pentru Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale o unitate de neurologie și psihiatrie pentru copii în Păclișa, o localitate mică din țara Hațegului, în raionul cu același nume, Hațeg. El mi-a sugerat să mă duc să văd ce și cum, dacă vreau să-mi urmez „marota” căreia eu îi dădusem numele de chemare. Nu m-am dus înainte de repartizare, încă nu eram conștient de faptul că în calitate de soț începător am o dublă răspundere.

Încrezându-mă în prietenul meu Mircea, am plecat la Dej, la socrii, pentru câteva zile de destindere. Bunica Pușei a spus că e imposibil să nu serbăm căsătoria noastră măcar cu o masă în familie, așa că în prezența a 11 membri de familie am aflat ce este un simulacru de nuntă. Am primit în schimb câteva cadouri utile pentru un început de drum, printre care un serviciu de masă, un serviciu de vase de bucătărie, un filodendron cu patru frunze uriașe, lenjerie de pat, o plapumă dublă și ceva care ulterior ne-a fixat locului, o cameră mobilată frumoasă, fabricație

dejeană. De la bunica mea primisem două icoane, două scoarțe bucovinene negre cu trandafiri enormi roz-roșietice, două picturi, trei gravuri deosebit de frumoase, cred că și valoroase, de la mama un birou roccoco, o comodă Empire, o pictură și o grămadă de sfaturi între patru ochi. Pentru prima dată în viață am simțit o răceală în jurul inimii ca urmare a acestor sfaturi, deși bănuiam că ele sunt doar reacția la ipotetica pierdere a fiului iubit.

După câteva zile, unchiul Pușei, intrigat de faptul că nu mă interesa locul pe care l-am ales, s-a oferit să mă ducă cu motocicletă lui până la Păclișa. Avea un IJ sovietic, o copie fidelă a vestitelor BMW Sahara utilizate de armata lui Rommel în războiul deșertului. Până atunci nu șezusem pe asemenea vehicol decât o singură dată în clasa a treia de liceu, când sora amicului meu chimist m-a întrebat ironic în fața motocicletei Puch al tatălui ei, dacă știu să conduc un asemenea monstru. Răspunsul meu a fost instantaneu: da. Rugându-mi amicul să-l pornească, până îmi suflec pantalonul, am urcat și plecat am fost. Bun biciclist de mic, am reușit cu succes să-mi păstrez echilibrul pe namilă, făcând ronduri în cvartalul de străzi. După o vreme, spectatorii din fața casei îmi fac semn să opresc, să mă dau jos. Da bine, dar nu știam cum se oprește o asemenea namilă, așa că destul de neliniștit mi-am continuat rondurile, încercând să găesc o soluție onorabilă de a ieși din impas. Geniul meu tehnic mi-a venit în ajutor. Dacă scot cheia de contact mașinăria probabil se va opri, așa că la proxumul rond cu 50 metri înaintea porții unde apăruse furios și tatăl celei care m-a urnit, am scos cheia de contact și frânând cu abilitate am aterizat la locul de pornire, băgând rapid cheia de contact la loc. Mi s-a citit leviticul din partea proprietarului motocicletei care urma să plece undeva, dar am scăpat teafăr din expediție, fiind ulterior și răsplătit cu o pupătură cred că meritată. Am plecat din Dej dimineața, la vreo 35 Km. în comuna Jucu, am oprit la bufet pentru a cumpăra ceva de mâncare, dar când m-am dat jos de pe șea mă durea cumplit partea unde spatele omului își schimbă numele. A urmat o tortură groaznică până lângă Alba Iulia, unde unchiul avea niște rude. Abia puteam umbla. Țin minte că acolo am fost reținuți pentru noapte, ca să ajungem a doua zi de dimineață la destinație. Noroc cu farmacia din apropiere, unde m-am aprovizionat cu aspirine, cu care și alte dăți îmi alinam consecințele înobilării mele cu argint. Transpirat, dar teafăr, am ajuns la Păclișa, unde la poartă m-a întâmpinat un trio adult, pitoresc și

bizar. Un microcefal lung cât o prăjină se făcea, cu ajutorul unui băț, că interpretează o melodie, un altul mai mărunțel, probabil cu o dublă atetoză, se prefăcea a cânta la vioară și al treilea, un uriaș cât un urs, dansa de mama focului. Mai târziu, am aflat și numele și destinul acestui încântător trio, dar atunci am rămas destul de neplăcut impresionat, cu atât mai mult cu cât în incintă erau trei pavilioane colorate într-un gri închis, sumbru, în mare parte fără geamuri la ferestre. Am căutat directorul, dar acesta, ca de atâtea ori și mai târziu, lipsea. Cu greu am dat de locțiitorul lui, un absolvent de Cluj, care, cu mutră sinistră, m-a întrebat ce dracu m-a făcut să aleg această unitate. Dar m-a asigurat că dacă vom sosi, vom putea fi cazați într-una din camerele pavilionului cel mai civilizată, cu numai un etaj, unde stătea directorul și el, cu încă câțiva colegi. Am plecat la Dej, am descris în culori mai roz decât erau în realitate cele văzute, dar unchiul a deconspirat încercările mele. Pușa a fost furioasă pe mine și pe de către ea necunoscutul Mircea, după care ne-am luat. Dând un telefon la Lugoj, spre mirarea mea, Mircea mă întreabă : "Cum e Păclișa?" Furios, îl întreb și eu: "Cum dracu să fie, doar tu ai ales!" Îmi răspunde : "Da, am ales, fiindcă a fost singurul loc în care nu am ajuns." Așa pățește omul dacă se bazează pe alții.

Fiind săraci lipiți pământului și dornici ca în sfârșit să fim numai noi doi împreună, ne-am prezentat cu ordinele de repartizare ca „medic stagiar de neuropsihiatrie infantilă” la post în 24 octombrie 1961, deși aveam dreptul la o vacanță de treizeci de zile. Ne-am încărcat mobila și achizițiile într-un camion și am sosit la locul de muncă. De data asta era prezent și simpaticul nostru director, Dr.Vasile Ilea junior, care ne-a primit amabil, ne-a repartizat o cameră cu ușă de sticlă la pavilionul zis nr.1. și, punându-ne în legătură cu administratorul, ne-a pus la dispoziție o mică magazie pentru depozitarea celor aduse. Altă posibilitate pentru locuință - nimic. Așa a trecut o lună de zile, până am văzut că șoareci din magazie au început să ne roadă tapițeria mobilei nou-nouțe. Atunci, într-o furie, am spus că ori primim o locuință, ori plecăm. Directorul fiind iarăși pe drumuri, administratorul ne-a dat la capătul așa-ziselor barăci o cameră cu bucatărie, în care se intra printr-un holișor de cca. un metru pătrat, unde era și un robinet cu apă rece și o chiuvetă de fontă. Ne-am instalat fericiți, că, în sfârșit, avem un cămin numai al nostru. Nu ne-a deranjat decât faptul că pentru patru barăci, deci 40 de familii, era un singur grup sanitar cu

4 WC-uri turcești și două dușuri, deci accesul era practic imposibil. Noroc că pe secții ne-am putut rezerva câte un grup sanitar.

Țara Hațegului

Dar acum, înainte de problemele profesionale, să încerc să descriu Țara Hațegului, unde urma să trăim mai mult de șapte ani. Păclișa, sat pendinte de comuna Totești, la cca. 9-10 km. de orașelul de munte Hațeg și la 10 km. de capitala Daciei Felix, Ulpia Traiana Sarmisegetusa, pentru noi, pe scurt, Sarmi, era situat aproape de centrul unei depresiuni plate între Munții Retezat la sud, care își desfășurau întreaga panoramă în fața noastră, separat de Munții Poiana Rusca, Porțile de Fier ale Transilvaniei, la nord-vest, separate de prelungirile Munților Orăștiei de către râul Strei, la confluența Râului Mare cu Galbena care traversează Țara Hațegului dinspre sud-est, respectiv nord-est. Între Retezat și Munții Orăștiei, în valea destul de strâmtă șerpuiesc șoseaua și calea ferată Deva-București cu gara Subcetate spre Petroșani. Linia ferată Deva-Caransebeș traversează toată căldarea de la nord la sud, la timpul respectiv încă cu cremalieră, ceea ce făcea călătoria pitorească să dureze de la noi la Oțelul Roșu cam 6 ore. Urcat în tren, dacă te plictiseai să șezi, între Băuțari și Voislova, pe versantul opus, trecând prin culmea de 900 metri altitudine, puteai să mergi pe jos, culegând flori sau hribe. Conducătorul trenului, întrebat odată de un călător nerăbdător dacă nu ar putea merge mai repede, a

răspuns mucalit: "Aș putea, dar nu am voie să părăsesc locomotiva." Șoseaua încă nu era asfaltată, așa că și până la Hațeg ajungeai cu una din numeroasele mașini ale spitalului, bine hurducat.

Toată țara Hațegului, pe vremuri proprietatea familiei conților Kendeffy (Câdea, după unii istorici), cu un castel frumos la Sântămărie Orlea, în acei ani folosit de gostat ca siloz de cereale, dispunea deasupra văii Rușorului de o cetate medievală acum ruină, cu o bisericuță în stil gotic, tot ruină. Aproape toată căldarea fusese populată cu coloniști sicilienii de meserie pădurari. La Râul de Mori există ruina unei clădiri cu destinație militară ridicată afirmativ pe timpul Mariei Terezia, iar la câțiva

Biserica medievală din Densuș

kilometri spre nord de șosea se află cea mai veche biserică medievală din țară, cea din Densuș, clădită în secolul al XI-lea cu material de la Sarmi, pe locul unui turn de observație al legiunii romane de pe timpuri. Se spune că acest sit ar fi fost mormântul generalului Longinus. Locul este amintit și de marele istoric al Imperiului Roman, Theodor Mommsen. Pe

malul drept al Râului Mare se află castelul de vânătoare al vestitului Față Neagră, baronul Nopcsa, fost cu 200 ani în urmă prefectul comitatului Hunedoara, un semi-nebun, semi-haiduc, cu care copiii din zonă sunt speriați până în zilele noastre, dacă nu sunt cumiți. În acel castel descris de scriitorul maghiar Jókai Mór, acum Școală specială, se mai vede cămăruța din turn, unde se ajunge doar pe o strâmtă scară spirală, în care stăpânul, având o iubită, o frumoasă țărăncuță, își ținea soția închisă ani lungi, ca lumea să nu afle identitatea sa. Cetatea, la rândul ei, a fost locul descris de Jules Verne în romanul său „Castelul din Carpați”.

Pe dealul Hațegului unde șerpuiește urcând lin serpentina spre Deva, se vedeau coșurile Călanului, fumegând și scuiând flăcări de trei metri. Din cetatea de Colț se vede clar turnul bisericii Densuș. Din această biserică se vede ruina turnului de observație roman de deasupra localității Subcetate. Dacă se apropia un dușman

dinspre Porțile de Fier, prin semnale cu fum era sesizat atât observatorul Subcetate, cât și cel de la Cetatea Colț. Dacă venea vreun dușman pe șoseaua romană ce trece lângă Cetatea Colț (pe o lățime de cca. 8 metri, nici azi, după aproape două milenii, nu cresc în codru copaci în lungul acestei șosele care probabil duce până la Dunăre), fumul transmitea alarma la Densuș, de unde se sesiza Turnul la Subcetate. Dacă cineva voia să atace dinspre nord pe valea Streiului, prin Densuș se semnaliza până la Cetatea Colț. Iată o dovadă a geniului militar roman. La Sarmisegetusa, Profesorul Daicoviciu inițiasă săpături arheologice reușind să dezgroape un for, un palat și arena unde se desfășurau lupte între gladiatori, animale sălbatice sau se dădeau spectacole conform devizei latine „panem et circenses”, deviză din care tranziția actuală la noi nu a mai păstrat pentru plebea noastră decât cirul, fără pâine. În fața câte unei porți se vede și azi câte un leu înaripat, ca și pe acoperișul bisericii din Densuș, sau un sfinx amărât, azi fără prea multe mistere. Poate greșesc, fiindcă mistere au fost și sunt destule pe acolo, unde bătrânele mai vorbeau un ciudat dialect italian și știau de groaznice taine amestecate cu nenumărate superstiții locale. De altfel, în satul vecin cu noi, Cârnești, locuia un „vrăjitor” în fața casei căruia se opreau nopțile mașini mari, negre de lux, ZIL-uri oficiale, cu numere mici de București. Se zvonea că prevede viitorul. Și azi regret că, din aversiune pentru asemenea figuri, nu l-am vizitat niciodată.

Vrăjitori și proroci

Aversiunea mea este pe deplin motivată prin pierderea colegului și prietenului meu „chimistul”. După Liceul Piaristilor eu am ajuns la școala sanitară, el la energie electrică, deci drumurile noastre s-au despărțit. El s-a împrietenit cu un băiat cam dezechilibrat care la primirea ordinului de chemare în armată s-a sinucis.

Ajuns la Timișoara într-o bună zi, mama mă primește încurcată, uite, Laci ți-a lăsat două cărți, nu știu cum să-ți spun, dar el nu mai există. Înainte de ziua lui de naștere a plecat de acasă și după două zile, a sosit o scrisoare la mama lui, prin care îi cerea scuze, cu precizarea că va fi găsit în Pădurea Verde, sectorul cutare și cutare, într-un copac.

Așa am aflat că în acel an el plecase cred pe la Buzău, unde la un moment dat a ajuns la o țigancă prezicătoare. Aceasta i-a prorocit trei lucruri. Primul, fiindcă

escroaca probabil avea numeroase contacte și surse de informații, a fost că în 2 luni se va libera din armată. Era perioada în care s-a renunțat la trei ani TRL, adică târnăcop, roabă, lopată, felul în care făceau armata dușmanii de clasă timp de trei ani. S-a mai dat drumul la șurubul strâns, efectiv s-a redus stagiul militar la doi ani, așa că amicul meu a ajuns acasă. Al doilea lucru a fost că, ajuns acasă, va pierde o persoană dragă. Al treilea lucru că linia vieții dispare de pe palma lui la 30 de ani. Asta s-a întâmplat prin 1954, dar eu aflasem mult mai târziu, de fapt prea târziu, după ce băiatul s-a spânzurat în Pădurea Verde la aniversarea lui de 30 de ani. Eram de cca. doi ani la Păclișa, venind în vizită cu Pușa la Timișoara, îl întâlnesc pe stradă, îl prezint Pușei, el pare tulburat și spune: "Ai la mine două cărți de foarte multă vreme, almanahuri de psihanaliză, o să le duc la maică-ta înainte de...", și tace.

Făcând o vizită de condoleanțe mamei sale, aflu povestea cu țiganca și că, la scurt timp după venirea lui acasă, la două luni după ghicitul în palmă, tatăl său, un individ pletoric devenit, după expropriere, căruțaș dintr-un cunoscut comerciant de textile și galanterie, a făcut o apoplexie și a murit. Conform cu a treia prorocie, a urmat sinuciderea. De atunci să nu aud de tot ce azi se numește paranormal!

Nu pot să povestesc totul din biografia mea, dar de teama TRL-ului, am tras spaime destule, fiindcă pierderea a încă trei ani cu armata ar fi compromis eventualitatea studiilor mele universitare. Acest lucru îl știa și șeful meu la Sanepid. Examenele periodice, inclusiv radiologice, erau obligatorii la toți „muncitorii sanitari”. Așa ajung la dispensarul tbc la Dr.Ghiță Lupaș, bun prieten, după cum era să aflu mai târziu, cu șeful meu. După o radioscopie îmi spune, trebuie să te duci acasă și probabil o să stai câteva luni sub tratament. Îmi scrie pe fișă: „complex primar”. Ajuns acasă, îmi iau temperatura, 37.8, noaptea transpir ca un cal, a doua zi, palid, mă prezint la lucru, mi se spune să mă duc acasă. Seara tot 37.9, transpirații noaptea. La recrutare mă duc cu fișa și sunt amânat un an. Zile în șir îmi iau temperatura, subfebrilitate, transpirații, inapetență. După o săptămână, citat la dispensarul tbc, doctorul îmi spune râzând: "Na, ai scăpat de cătănie, du-te la treabă." Seara iau temperatura, 36.5, noaptea fără nicio transpirație. M-am vindecat; de atunci cred indubitabil în psihosomatică. Peste un an, din păcate, am fost declarat apt

necombatant din cauza unei reale insuficiențe vertebrale de tip Scheuermann, pentru care am suportat și câteva săptămâni de internare la ortopedie.

Dar revin la Țara Hațegului. Nu mai știu în care an, între două sate, Nucșoara și Ohaba, dimineața pleacă, ca de obicei, sătenii cu treburi obișnuite prin satul vecin. Vine seara și nimeni nu se întoarce. Cetățenii din ambele sate se alarmează și pornesc cu făclii la drum ca să găsească 12-13 rude sau cunoștințe cu fața smulsă, căzuți pe marginea potecii. Transportați jumătate dintre ei la Maxilo-faciala din Timișoara, cealaltă jumătate la Cluj, sunt cusuți la loc, vaccinați antirabic pentru orice eventualitate și salvați. Am văzut cu ochii mei un album fotografic documentar cu victimele tratate la Timișoara. Nici unul dintre ei nu a putut spune mai mult decât că ceva de sus a sărit asupra lor și au simțit cumplita durere a sfâșierii feței lor. Lup nu putea fi, ursul nu sare de sus, ipoteza cea mai verosimilă a fost să fie o pisică sălbatică sau, după puterea labei, mai degrabă un râs. Însă în acea perioadă murise un bătrân într-unul din cele două sate, despre care se credea că este vrăjitor. Sătenii s-au dus la un amic de-al meu, procuror la Hațeg, cerând dreptul de a exhuma cadavrul. La motivația total irațională, procurorul a refuzat. În ciuda acestui refuz, într-o noapte cu lună plină, sătenii au dezgropat cadavrul și i-au înfipt un par ascuțit în torace.

Existau numeroase superstiții, în parte locale, ca cea despre muma pădurii sau despre o zână malefică, marțea seara, dar și unele aduse din îndepărtata Sicilie. Erau o droaie de zile în care nu era voie să se lucreze, dau ca exemplu "ziua lupului". De fapt bănuiesc că aceste zile în care lucrul era interzis au fost descoperirea unor femei istețe, dar leneșe.

Datini din strămoși: Nedeie și căsătoria de probă

Două obiceiuri de importanță sociologică excepțională trebuie amintite aici, unul dintre ele din păcate dispărut în perioada anilor lumină, când zona a fost invadată de venetici din toată țara, pentru a se construi o hidrocentrală imposibil de realizat pe Râul Mere la Gura Apei.

Este vorba în primul rând de Nedeii, hramul bisericilor în toată căldarea înconjurată de munți. De Nedeie, pentru care fiecare familie se pregătea cu luni înainte, fiecare casă din localitate era deschisă. Se întindea masa pentru oricare trecător invitat și

refuzul ar fi fost considerat o ofensă de neiertat. Se tăia vițel (în ciuda interdicției), purcel, se făceau sarmale cu un cârnaț special din carne tocată și sânge, o afumătură cu un gust extraordinar, friptură de pasăre și virșli, un fel de cârnăciori de oaie și capră foarte condimentați și foarte zemoși, în mațe de oaie. Ritualul culinar începea cu o supă de carne cu tăiței nemaipomenit de subțiri și se încheia cu prăjituri țărănești tradiționali sau în unele case mai „subțiri”, cu prăjituri „domnești”. Băutura pentru un ardelean autentic era însă de groază, fiecare musafir primea o sticlă de bere plină cu o poșircă de 18-19 grade, e adevărat din prune curate. Numai în ultimii ani ai șederii noastre acolo, unora li s-a făcut milă de venetici și au servit și bere sau vin. Meritul extraordinar al acestei obicei îl văd în faptul că hramul bisericilor căzând pe date foarte diferite, contactul între locuitorii întregii căldări era susținut permanent și, prin tradiție, repetat, asigurând o coeziune fără precedent în țară.

Al doilea obicei era sau poate mai este la fel de util din punct de vedere social. Cred că adus din Sicilia, obiceiul consfințea căsătoria de probă, încercarea potrivirii perechilor care urmau să se căsătorească. Nu am statistici, dar pot să spun că în cei peste 6 ani de ședere în zonă, nu am auzit decât de un singur divorț între localnici. Fata de măritat este nesam-netam răpită de acasă de un bandit, blestemat și înjurat de familia ei. Bineînțeles că în bună înțelegere între tineri. Iubiții conviețuiesc o bucată de vreme, timp în care își fac rodajul, își încearcă potrivirea, condiția unei căsnicii fericite. În acest timp, fata poate rămâne gravidă, poate naște și dacă totuși menajul nu reușește, fata răpită pleacă acasă la părinți „fără nicio vină”, fiindcă a fost victima unei răpiri, deci oricând se poate mărita cu onoarea nepătată.

Iată cum înțelepciunea populară poate găsi soluții pentru probleme vitale unei societăți sănătoase, fără a se aliena de tradiții și crezuri, ca tineretul urban modern, al cărui trend actual importat din occident în „fostele țări...” în degringoladă etico-morală este de a trăi în concubinaj, fără a se căsători.

Săteni și venetici

Dar să revenim la Spitalul ales de noi ca primul nostru loc de muncă comun, totodată primul nostru „acasă”. Sub poalele Retezatului, prima noastră mare surpriză, țin minte, a fost o furtună de toamnă cu fulgere și tunete, iar în dimineața

următoare ne-a întâmpinat o pătură serioasă de zăpadă. Sub soarele strălucitor se desfășura în toată frumusețea ei panorama mirifică a munților Retezat. Este interesant că, în funcție de vreme, munții ți se pot părea la distanță enormă sau în imediată, aproape palpabilă apropiere. Acest lucru pot confirma cu certitudine pentru toată perioada cât am stat acolo, într-un loc unde eram convingi că vom îmbătrâni. Din păcate nu a fost să fie așa, dar până atunci trebuie să relatez despre primii șase ani frumoși din viața noastră.

Castelul Pogány

Frumoși, fiindcă a început cu luptă, lupta entuziasmului tinereții împotriva rutinei, gregarismului și unui „laissez faire” atât de caracteristic celor din sudul țării. Castelul a fost construit pe terenurile familiei nobiliare Pogány, acei Pogány care au intrat în istoria culturii mondiale prin Domnișoara lui Brâncuși. Nu știu ce a fost castelul după plecarea familiei la sfârșitul primului război mondial, am aflat doar că legionarii destul de numeroși în zonă au reușit să adune acolo, în scurtul timp la dispoziția lor, o parte din evreii din împrejurimi, dar că nu au mai avut timp să-și finalizeze intențiile. La începuturile erei noi, evenimentele din Grecia au avut drept rezultat aducerea unui număr mare de copii din zona Tessaliei, refugiați din războiul civil de care erau pline toate ziarele postbelice. Așa cum palatul episcopal catolic, splendida clădire barocă proiectată de vienezul Hillebrandt la Oradea a fost utilizată de putere pentru cazarea copiilor greci, tot așa și castelul Păclisei a devenit colonie de copii greci. Acest castel a fost declarat monument de arhitectură, pe motivul că era primul castel cu încălzire centrală de pe teritoriul țării, dar despre asta mai încolo. După plecarea copiilor greci, castelul și gospodăria au rămas în paragină, până la

sosirea în țară a unui nou val de refugiați, de data asta copiii victimelor războiului din Coreea. Inițial, copiii coreeni au fost duși în orașul Siret, oraș cu un comerț înfloritor în perioada interbelică, în nordul țării, în apropierea graniței cu Cehoslovacia, Polonia și Ucraina, și la sud de Cernăuți, capitala Bucovinei. După război a ajuns un orașel de graniță cu URSS fără perspective economice. Populația amestecată, români, ucrainieni, bieloruși, nemți, ruteni, rusini au fost angajați la colonie. Între timp, Crucea Roșie internațională a început construirea a trei pavilioane în parcul din Păclișa pentru acești copii. Două clădiri mari cu trei nivele în stilul construcțiilor sovietice, o clădire cu două nivele, în stil elvețian. Un grup alimentar mare și modern, cu sală de mese și sală festivă impresionantă și clădirile gospodăriei anexe. Dotarea cu mobilier, cazarmament, și tot ce era necesar pentru condiții occidentale a fost asigurat de acest generos organism internațional. Pentru personal au fost construite așa-zisele barăci, de fapt din cărămidă, pe care le-am descris mai înainte. La mutarea copiilor coreeni a venit și personalul angajat la Siret și astfel, practic sute de angajați, inițial au fost numai venetici. Spre deosebire de localnici ai căror nume se termina invariabil cu – oni , Zeiconi, Vasiloni, etc.. acești venetici aveau terminația numelui în –iac ca Filipiac, -ciuc ca Seredenciuc, -iar ca Haviar etc..

Ca peste tot unde se strămută un grup de oameni, acești venetici constituiau un corp străin, fiind constrânși la o solidaritate oarecum adversă localnicilor. Foarte puțini din localnici cu nume cu terminații variate ca în restul țării atestă ermetismul populației Țării Hațegului față de penetrație din altă parte. De exemplu, morarul satului – avea o moară de apă superbă, azi ar putea fi monument etnografic, se numea Mărilă și singurul neamț din localitate, domnul Wassermann, nu mai știu dacă sas sau șvab, a devenit președintele CAP-ului din Păclișa.

La scurt timp după aterizarea noastră în localitate, Gheorghiu Dej declarase încheierea colectivizării agriculturii, ordonând împărțirea în chip de decorație a unei insigne în formă de porumb, cu care au fost onorați „agronauții” colectivizării executate cu pistoale, amenințări și șantaj.

Aici este locul să amintesc marile diferențe între mentalitatea, hărnicia și priceperea sătenilor. În primul an al șederii noastre, colectivizării din satul vecin Unciuc, unde

era și dispensarul comunei, au avut grijă să prășească, să recolteze și să înmagazineze porumbul lor în condiții ireproșabile. Păclisenii, „harnicii noștri colectivști”, cum li s-a spus după directivele conducerii de partid, erau niște puturoși care profitau de prezența noastră, amărâți salariați de stat. În noiembrie, după căderea primelor zăpezi, am fost mânați la culegerea recoltei prin muncă patriotică, sub privirea ironică a localnicilor. Am mai prestat munci patriotice ca student, doar era obligația fiecărui cetățean să ajute economia și să participe la demonstrațiile ocazionate de 1 mai, 23 august, sărbătoare expropriată de partid, și glorioasa aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, sărbătorită în 7 noiembrie. Aceste sărbători erau menite să înlocuiască Sfintele Paști, Crăciunul și ziua de 10 mai, atât de drag inimii românilor. Ei, la aceste munci patriotice, am fost pus în situația aproape absurdă să tăiem deasupra solului porumbul cu ajutorul unor seceri, să îl încărcăm în căruțe, urmând ca în cursul iernii să se rupă știuleții, să se depănuseze, tot prin noi, producția agricolă, pe cale de mucezire. Conducerea comunei având obligația predării cotei parte către stat, a dispus predarea porumbului recoltat în condiții ireproșabile la Unciuc, urmând a se repartiza produsul mucezit „echitabil” tuturor. În mod evident, în anul următor, cei astfel păgubiți nu mai munceau cu tragere de inimă. Iată un exemplu elocvent despre modul în care s-a deconționat orice inițiativă, orice tendință spre mai bine. Efectele acestei catastrofe se resimt și azi, cred că va trebui să treacă generații până la revenirea la normal.

Neuropsihiatrie în condiții de pionierat

În barăci aveam nevoie de lemne. Printre pacienții spitalului, marea majoritate bolnavi cronici adulți, au fost și unii capabili de servicii bune, deși cu nivel mintal scăzut. Unul dintre ei, Pavel Suchianu, poreclit Crochi, prescurtare de la escroc, bătea Țara Hațegului în lung și-n lat și s-a oferit să ne procure o căruță de lemne. I-am dat banii, cunoștea exact prețurile, a plecat și a sosit cu ofertantul. Am convenit să aducă cele solicitate. Trec trei săptămâni și nimic. Amicul nostru Petrică se duce la milițianul din comună, face un denunț verbal, bineînțeles imbecilul neputând învăța a scrie. Escrocul fiind prins, luni de zile am tot fost citat la Deva pentru a

depune mărturie. Țin minte că am plătit și ceva amendă pentru neprezentare la procesul Kecskemeti contra Vasiloni.

Inițial, Pușa preluase o secție de bărbați adulți, Mircea, o secție de femei, eu, maniac al pedopsihiatriei, o secție groaznică de encefalopați care zăceau în pat. Peste tot, saltele zdrențăroase, în saloane cu pereți murdari, lenjerie ruptă în fâșii, mâncarea servită în vase din tablă, de pe care emailul sărise demult. Directorul nostru simpatic, în veșnic conflict cu adjunctul său pentru grațiile unei infirmiere mai răsărite, era mai mult lipsă. Colegii repartizați și ei din diverse centre universitare pe locurile rămase neocupate stăteau cu ochii la mersul trenurilor, așteptând minunea unei posibilități de transfer. Singurii care mai erau dispuși să rămână au fost Adina, Sandu și Pica dintre cei 14 câți eram în total. Dintre cadrele medii, toți, în afară de vreo patru, erau cu cursul rapid cu care se fabricau surori după '48. Două dintre acestea erau din Gorj, o zonă cu olteni agili, iuți la minte, dintr-o lume frumoasă, cu tradiții splendide, dar extrem de zgomotoși. În drumurile noastre spre București, luând trenul seara la Subcetate, de fiecare dată eram treziți la miez de noapte de rumoarea graiului rapid și zgomotos al celor care urcau ori coborau la Târgu Jiu.

Prima soră șefă a secției mele a fost de coșmar, ajunsă în funcție din moașe comunală. Singurele ei interese se rezumau la a da din bob și a-mi căuta pe nepusă masă fete tinere din rândul numerosului personal al spitalului, activitate la care nu renunța, în ciuda refuzului meu constant de tânăr căsătorit, îndrăgostit de minunata mea soție și ajuns la maturitate cu o structură de monogam. Ținea o dezordine dezolantă în documente, în treburile secției și am fost foarte fericit, când am scăpat de dânsa, o adevărată artistă în minciuni și porcării. O chema Marta și am fost încălțată cu ea, fiind tolerant și încrezător în posibilitatea de a schimba oamenii. Următoarea soră șefă însă a fost o gorjeancă, mărunță, făcută ca din piper, se numea Nica, un exemplu de curățenie și de perfecționism, știind să strunească personalul în subordine. Nu știu din ce motiv, poate fiindcă Pușa i-a fost simpatică, mă "ferea" ca un cerber de orice fel de eventuală tentație. Țin minte că odată s-a angajat pe secția mea o fâșneată realmente apăsătoare care avea intenția să demonstreze colegelor că nu sunt făcut din lemn. Sora Nica nu s-a mulțumit să o

beștească, ci mi-a ținut și mie, nevinovat, o predică de morală, demnă de un mare ierarh al oricărei biserici.

Împreună cu Pușa și Mircea, după ce am putut arunca o privire în fabulos de dotatele magazii ale spitalului, am ținut o „ședință” de tip conspirativ și am început un atac concertat împotriva administrației care considera că orice material pus la dispoziția nebunilor destructivi este o risipă total inutilă.

Cu cinci-șase referate către direcțiune pe zi, în curând am învins rezistența, în ciuda faptului că am fost blamați de Președintele de Sindicat. Tov. Besermeni, un cuman cu ochii oblici de asiat, șmecher, uns cu toate unsorile, crescut în curtea contelui Teleki și a mătușii Tinca la Căpălăș, pe valea Mureșului. Individul al cărui soție purta de sărbătorile legale astrahanul furat după deportare, al mătușii Tinca (născută Catinca Mocioni de Bulci), la fiecare ședință cu durată nesfârșită reamintea faptul că am refuzat să cântăm în cor (reamintesc motivul pentru care am rămas ani de-a rândul corigent la muzică și franceză în liceu), cu fraza : "Toată lumea are melodie, numai unii medici nu are melodie." Printre medicii fără „melodie" figura și subsemnatul.

Cu mari eforturi, spre mirarea directorului nostru mereu pe drumuri, lucrurile s-au urnit din loc, copiii și adulții cronici au fost echipați, în ferestre au reapărut geamurile de sticlă, pe paturi au apărut saltele și din primul salariu al lui Pușa, ea a cumpărat materiale pentru un început de terapie ocupațională. Eu am fost mai egoist și din primul salariu, mi-am cumpărat un aparat de fotografiat Smena 2, cu care mulți ani am făcut poze foarte frumoase. Și astăzi, când, maniac al fotografiei, am numeroase aparate foto, rămân cu convingerea că nu aparatul contează, ci ochiul celui care fotografiază. Din al doilea salariu a trebuit să ne plătim prima rată pentru o modestă mobilă de bucătărie.

Povestea unei vieți, de Stefan Kecskemeti

Capitol I

Pe urmele copilariei și strămoșilor în Timișoara de altădată

http://www.bjt2006.org/SK_Pe_urmele_copilariei_0316.pdf

Capitol II

Educație la mijloc de veac

Cămăși verzi – cămăși maro

http://www.bjt2006.org/SK_Educatie_la_mijloc_de_veac_0816.pdf

Capitol III

*Conacul bunicii – raiul pe pământ
Messerschmidt, Titobus și pom de Crăciun în văzduhul timișorean*
http://www.bjt2006.org/SK_Conacul_bunicii_1016.pdf

Capitol IV

*23 August 1944 – Speranțe de pace și dicționare ruso-române
Între soldați și refugiați, între bombe, cămile și un pui de leu*
http://www.bjt2006.org/SK_23august_1316.pdf

Capitol V

*Tâlhării și bombe atomice. Petru Groza și Poporul
La Liceul Piarist: "Ești un cretin! Ieși afară!"
Explozii și bătaie cruntă, zeamă de varză, șerpi și altele*
http://www.bjt2006.org/SK_Talharii_si_bombe_1616.pdf

Capitol VI

*Pășanii cu aligatorul Ali, cu pistoale rătăcite, cu un radio ilegal...
Despre cărți, cinema, muzică și... dragoste
1948 – anul în care au început calamitățile
Primii pași în domeniul medical*
http://www.bjt2006.org/SK_Patanii_cu%20aligatorul_Ali_2516.pdf

Capitol VII

*Vânătoare de flebotomii în preajma lui Tito
Romul și biscuiții fac minuni
Din floare în floare*
http://www.bjt2006.org/SK_Vanatoare_de_flebotomii_3516.pdf

Capitol VIII

*Picaje cu Aviasan
"Umbre" și "dușmanii poporului"*
http://www.bjt2006.org/SK_Picaje_Aviasan_3916.pdf

Capitol IX

*La stână și la târguri de fete
Procese și evacuări
1953 – Festivalul Internațional al Tineretului
Aradul intelectual*
http://www.bjt2006.org/SK_Targul_de_fete_4416.pdf

Capitol X

*Malarie și febră tifoidă în valea Crișului
Hepatită și poliomelită
Educația sanitară și succesul manipulării
Epidemii de isterie
Pășanii cu paraziți și vin roșu*
http://www.bjt2006.org/SK_Malarie_febra_tifoida_4816.pdf

Capitolul XI

*Între Timișoara și Arad
Lupi pe o noapte de iarnă
La vârsta iubirii și a înțelepciunii*
http://www.bjt2006.org/SK_Intre_Timisoara_si_Arad_5116.pdf

Capitolul XII

Medicina la Timișoara cu Benedict Menkes, Emil Stein, Mișu Elias, Mișu Rottenberg ș.a.
http://www.bjt2006.org/SK_Medicina_la%20Timisoara_0417.pdf

Capitolul XIII

O zonă de vis

Mișcarea studențească din 1956

Teroarea Securității

http://www.bjt2006.org/SK_Zona_de_vis_0817.pdf

Capitolul XIV

Studentia la Medicină la Timișoara

43 de ani de fericire

Începuturi ca medic

http://www.bjt2006.org/SK_Studentia_1217.pdf